

MANUEL DE PEDROLO: SE AL ILI ONI TANAS LA HAŬTON...

Mi memoras ke iam mi vidis dokumentaĵon pri eksterordinaraĵoj okazintaj en ekzotikaj lokoj kaj kiel la parolisto diris: "Nekredeble, ĉu? Sed certe." Kaj ne malpli certa estas, kvankam ankaŭ ĝi ŝajnas nekredebla, tiu fabeleca Monda Konferenco pri Kulturaj Politiko kiun organizis UNESKO en Meksiko. Nekredeble, sed certe estas ke la reprezentataj landoj interkonsentis ne ĝeni unu la alian, t.e., ĉar la intereso estas kontraŭstarantaj, ne diri ion substancan, fari ke la Konferenco estu iu plia el tiom da ili en kiuj oni elspezas monon, tempon kaj energion, en kiuj oni manĝas kaj trinkas, kaj iuj, se konvene, serĉas "vilon kie estas plezurō", sed oni nenion serioze diskutas, nek tuŝas gravajn problemojn, nek tuŝas, almenaŭ je la bezonata profundeco, iun problemon.

Estas certe tre malkaŝe kaj tiel pli lernige ke antaŭ ol okazigi kunsidon kunvokitan kun klarigaj celoj oni interkonsentas ke pligravas, ol atingi rezultojn, ne treti sur la piedojn de tiuj kiuj, kontraŭe, havas la bonan kutimon treti sur la piedojn de aliaj. Ĉar, gelegantoj, en tiu konferenco pri kulturaj politikoj ŝajnas ke oni vidis nenium reprezentanton de la mergitaj nacioj, de la nacioj sen ŝtato - tiu nigra besto de la nacioj kiuj ĝin posedas kaj ne volas ke ĝin posedu la senproprietigitaj etnoj (*), la aŭtentikaj damaĝitoj en la tero; tie estis la eternaj mastroj de la destinoj de milionoj /da homoj/ kondamnitaj far ili al la kultura malapero. Ĉiuj granduloj de la tero tie kunvenintaj, en foresto de la eternaj damaĝitoj, tiuj sen voĉdonrajto, tiuj kiuj age-neage povas havi eĉ ne nacion kaj devas kontentiĝi (legu la Konstitucion aŭ demandu la vicreĝon) per "loapumita" nacieco (**).

Kaj nekredeble, aliflanke, estas ke speciale la hispanoj kaj la francoj levigas indignitajn, kun la karakteriza gesto de gvidantoj de popoloj, kontraŭ la kultura koloniigo kies viktimoj ili estas. "Monsieur" Lang, la franca fakministro, senmemora pri serio da malagrablaj realaĵoj, forgesis la bretonojn, korsikanojn, okcitanojn, niajn katalunojn malliberigitajn en la retoj de ŝtato kiu deklaras ke tie ekzistas nur unu kulturo, tiu de "oil", kiu ne signifas oleon, kvankam multe da ĝi estas verŝita en la fajron, sed "jes" kaj, en ĉi tiu kazo "ne" al la aliaj kulturoj, kiuj ankaŭ havas sian "jes", sian "oc"(***). Ne postrestis, kompreneble, la kultur-ministrino de la hispana ŝtato, kiu eĉ antaŭenpuŝis sin al la bataloj deklarante la tagon antaŭ la inaŭguro, kaj mi laŭvorte reproduktas el AVUI (***) de la 25-a de julio: "Se la grandaj potencoj ne moderigas sin en sia politiko de kultura ekspansio, ili povas nuligi la kulturan identecon de aliaj popoloj." Kleraj kaj sanktaj vortoj en la buŝo de oficiala reprezentanto de kastilia Hispanio kiu penetris, ne pace, la aliajn kulturojn duoninsulajn kaj ilin velkigadas, kiel povas percepti kiu ajn kun iomete da bona fido kaj observa kapablo rigardas ĝis kiu ŝtato (sen ŝtato) oni reduktis nin.

Estas belege ke ministro de la hispana ŝtato estas konscia pri tio ke "ĝia" popolo havas kulturan identecon (nacion) kaj ke necesas defendi ĝin kontraŭ la ne leĝigita penetrado far la kulturoj de la grandaj ŝtatoj, kaj samtempe donas ekzemplon de modesteco ekskluzivante Hispanion de tiu grandeco, kiun oni antaŭ tute ne longa tempo predikis al ni tagon post tago, kaj oni predikis ĝin al niaj infanoj dirante al ili ke esti "hispano" estas unu el la malmultaj seriozaj aferoj en la mondo, kiel pretendis la politikaj kateĥismoj de la ĵus relative mortinta frankisma reĝimo. Sed ŝajnas ke tiu kiu

(*) La redakcio ŝanĝis "naciecon" en "etnon", ĉar la unua termino, malgraŭ sia universala uzo en multaj lingvoj, estas komplete miskompreniga, se oni celas grupon da homoj kaj ne la fakton formi nacion.

(**) La "LOAPA" estas hispana lego-projekto per kiu oni volas malgrandigi la kompetentecojn de la aŭtonomaj komunumoj. (Kastilie: Ley Orgánica de Armonización del Proceso Autonómico.)

perceptas misuzon devas vidi ĝin ankaŭ kiam tiu aktive praktikas ĝin anstataŭ esti la viktimo kies haŭton oni tanas. Bone estus se la ministrino nun, reveninte de tiu kunsido tiom malstreĉa kaj fortikigita kun la mediteraneuloj, kiu malkovras la konferenc-ferman deklaron kiam ĝi diras, ekzemple, ke "la kulturon oni povas konsideri kiel la tuton de diferencigaj trajtoj spiritaj kaj materiaj, intelektaj kaj afekciaj kiuj karakterizas socion aŭ socian grupon", - bone estus, mi diras, se ŝi, sen neglekti la batalon kontraŭ la anglosaksaj influoj kiun ŝi jam faras, pensus iomete pri tiuj malfeliĉuloj kiuj ne ĉeestas la internaciajn konferencojn kaj oficiale ne ekzistas (mi memoras ke mi havas neniun dokumenton, en kiu oni diras ke mia naciĉano estas la kataluna) kaj se ŝi premus, per sia ofico, por ke ni vidu nin, unuapase direkte al la totala reakiro de nia libereco kiel popolo, liberigitaj de organaj kaj neorganaj (***) leĝoj kiuj ŝanĝadas nin en fosiliojn de tre proksima morgaŭo.

Ni volus fidi ŝin, kaj tiel ni atendas tion de ŝia graco, kiel oni kutimas diri fine de oficiala petskribo. Kaj mi pardonpetas se al ĝi mankas la koncerna stampo.

AVUI, 15. 08. 1982
(Elkatalunigis:
Joan Inglada i Roig)

(***) La franca vorto por "jes" estas "oui", kaj ĝi evoluis el la latina de la frua mezepoko "hoc ille (fecit)", kiu signifas laŭvorte "tion tiu (= li) faris" kaj estas konfirma respondo al la demando: "Hoc ille fecit?" El "hoc ille" ŝrumpis la malnov-franca "oïl" kaj la aktuala "oui", dum en suda Gaŭlio la latiniduloj konfirme diris nur "hoc", el kiu rezultis mezepoke "oc" (ankaŭ uzata tiutempe en Katalunio) kies modernajn derivaĵojn "ò", "yò" kaj "òy" oni renkontas nur en malmultaj regionoj. La normala konfirmo estas nun la franca, kiel en Katalunio la kastilia. La esprimo "langue d'oc" (t.e. "lingvo de 'oc' /-dirado/") naskis la regiono-nomon "Languedoc" (ĉirkaŭ Montpellier) kaj, finfine, la neologismon "occitan / Occitanie" (t.e. "okcitana / Okcitanio").

(**) AVUI estas la unua post-frankisma, nun jam ne plu sola taggazeto komplete presita en la kataluna lingvo. (ETNISMO 13 / 15. 06. 1976 represas la titolpaĝon de la unua numero de AVUI.)

(***) Aludo pri la jura termino de "organa leĝo", kiu - sub la Konstitucio - havas plej altan rangon inter la leĝoj.

* * * * *